

† Όμοτιμος Καθηγητής Γεώργιος Άντ. Γαλίτης (1926-2022)*

Κωνσταντίνου Ίω. Μπελέζου**

Τὸ Ἐθνικὸ καὶ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν (Ε.Κ.Π.Α.), ἡ Θεολογικὴ μας Σχολὴ καὶ τὸ Τμῆμα Θεολογίας προπέμπουν, μὲ ἀνθρώπινη ὀδύνη καὶ ἀποκαραδοκία Ἀναστάσεως, τὸν Όμοτιμο Καθηγητὴ Γεώργιο Γαλίτη, ὁ ὁποῖος, μετὰ ἀπὸ ὀλιγόμηνη ἀσθένεια, ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ πλήρης ἡμερῶν, τὴν Πέμπτη 28 Ἰουλίου 2022.

Ὁ Καθηγητὴς Γεώργιος Γαλίτης (1926-2022)¹, μικρασιατικῆς καταγωγῆς, γεννήθηκε στὸν Βόλο, χάρι δὲ στὴ δικαστικὴ ιδιότητα τοῦ πατέρα του Ἀντωνίου (ἀπὸ τὰ Ἀλάτσατα τῆς Ἰωνίας) ἔζησε σὲ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, μέχρι ποὺ βρέθηκε στὴν Ἀθήνα. Σὲ ἡλικία δεκαεπτὰ ἐτῶν ἐνεγράφη καὶ ξεκίνησε τὶς σπουδὲς του στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν (1943-1950), ἐν συνεχείᾳ δὲ πραγματοποίησε μεταπτυχιακὲς

* Τὸ παρὸν ἀποτελεῖ ἐπεξεργασμένη μορφή τοῦ ἐπικηδεῖου λόγου, ὁ ὁποῖος ἐξεφωνήθη ἀπὸ τὸν γράφοντα ἐκ μέρους τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Ε.Κ.Π.Α., τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Τμήματος Θεολογίας, στὸν Ἰ. Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὴν Ἀνθοῦσα Ἀττικῆς, κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ (30.7.2022), τὸν ὁποῖο –μεταξὺ ἄλλων– προέπεμψαν λόγοις Ἐκπρόσωποι τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

** Ὁ Κωνσταντῖνος Ίω. Μπελέζος εἶναι Καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

1. Γιὰ περισσότερα βλ. Κ. Μπελέζος, «Γεώργιος Ἀντ. Γαλίτης (8.11.1926-): Βίος-Δράση-Συγγραφικὸ ἔργο», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*, τ. 36 (2001), σσ. 7-77 [καὶ σὲ β' ἐκδόσει, στὸν τόμο: Ίω. Καραβιδόπουλος, Γ. Πατρῶνος, Χρ. Οἰκονόμου, Χρ. Καρακόλης, Σ. Δεσπότης, Κ. Μπελέζος (ἐπιμ.), *Διακονία-Λειτουργία-Χάρισμα. Τιμητικὸς τόμος πρὸς τὸν Όμοτιμο Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γεώργιο Ἀ. Γαλίτη*, Λεβάνεια/Ἀθήνα 2006, σσ. 23-97]· ἐπίσης Κ. Μπελέζος, «Γαλίτης, Γεώργιος», *ΜΟΧΕ* 5 (2012), σσ. 14-15 καὶ ὁ ἴδιος, *Καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν στὴ διακονία τῆς Ἑρμηνείας καὶ τῆς Ἑρμηνευτικῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης (τὰ τελευταῖα 180 ἔτη)*, ἐκδ. «Ἑννοια», Ἀθήνα 2020, σσ. 174-180.

σπουδές στην Αυστρία και την τότε Δυτική Γερμανία. Έπιστρέφοντας υπηρέτησε στη Μέση Έκπαίδευση (1956-1963).

Τò 1959 αναγορεύθηκε διδάκτωρ Θεολογίας τοῦ Ε.Κ.Π.Α., με τὴν ἐργασία: *Ἡ χρῆσις τοῦ ὄρου «ἀρχηγός» ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ (Συμβολὴ εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἐπὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην)*, καὶ τò 1963 Ὑφηγητὴς στὸ ἴδιο Πανεπιστήμιο, με τὴν ἐργασία: *Ἡ Χριστολογία τῶν Λόγων τοῦ Πέτρου ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων*. Ὡς ἐντεταλμένος Ὑφηγητὴς τοῦ Ε.Κ.Π.Α. δίδαξε τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας τῶν Χρόνων τῆς Καινῆς Διαθήκης (1966-1969). Ἀπὸ τò 1969 ὡς τò 1979 διετέλεσε τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς «Ἱστορίας τῶν Χρόνων καὶ Ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης» στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τὴν ὁποία υπηρέτησε καὶ ὡς Κοσμητῶρ. Ἀπὸ τò 1979 ἕως τò 1994 διετέλεσε τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς «Εἰσαγωγῆς καὶ Ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης» στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ε.Κ.Π.Α. Προσέφερε εἰδικώτερα τὶς ὑπηρεσίες του στὸν Ἑρμηνευτικὸ Τομέα τοῦ Τμήματος Θεολογίας, ὅπου ἐξελέγη τρεῖς Διευθυντὴς, δίδαξε δὲ τὰ μαθήματα: *Εἰσαγωγή καὶ Ἑρμηνεία τῆς Καινῆς Διαθήκης*, *Ἱστορία τῆς Ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης* καὶ *Ἑρμηνεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης* (κατ' ἀνάθεσιν). Συμμετέσχε στὰ Προγράμματα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν τῆς οἰκείας Σχολῆς, ἐνῶ δίδαξε σὲ Πανεπιστήμια τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ σὲ φορεῖς ὅπως ἡ «Ἀνάπλασις» καὶ ἡ «Ἐταιρεία τῶν Φίλων του Λαοῦ».

Ὁ Γ. Γαλίτης διετέλεσε, μεταξὺ ἄλλων, μέλος τῆς «*Studiorum Novi Testamenti Societas*», τῆς «*Wissenschaftliche Gesellschaft für Theologie*», τῆς «*Διορθοδόξου Ἐταιρίας Βιβλικῶν Θεολόγων*», τῆς «*Ἑλληνικῆς Βιβλικῆς Ἐταιρίας*», πρόεδρος τοῦ Σωματείου «*Βηθεσδά*», τοῦ Συλλόγου «*Ἀνάπλασις*» καὶ διευθυντὴς τοῦ ὁμωνύμου περιοδικοῦ (ὅπου μνημειώδη ἔχουν καταστει τὰ κύρια ἄρθρα του), μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Σώματος Ὁμοτίμων Καθηγητῶν τοῦ Ε.Κ.Π.Α. καὶ ἄλλων συλλόγων καὶ φορέων. Τιμήθηκε ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο με τὸ ὄφικιο τοῦ «*Ἄρχοντος Μεγάλου Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου*» τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Μ.Χ.Ε.) καὶ με ἄλλους τίτλους ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ λοιπὲς Ἐκκλησίες. Συνάδελφοι καὶ μαθητὲς του δύο φορεῖς τὸν τίμησαν, ἀφιερώνοντάς του ἰσάριθμους τιμητικοὺς Τόμους.

Ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς πλέον ἀναγνωρίσιμους Ἑλληνες βιβλικούς ἢ Ὀρθοδόξους θεολόγους διεθνῶς, εἰσηγήθηκε ὡς ὁμιλητὴς ἢ συνδιοργάνωσε πλῆθος ἐπιστημονικῶν Συνεδρίων στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικό. Ἐκ προσωπικῆς ἐμπειρίας ὁμολογοῦμε ὅτι ἀκολουθοῦσε πάντοτε τὴ μέση ὁδὸ, ποτὲ ὅμως εἰς βάρος τῆς ἀληθείας, ἔδιδε δὲ μὲ σαφήνεια καὶ ἀκρίβεια, γλαφυρότητα καὶ συντομία, τὸ ἐπιστημονικο-εξηγητικὸ καὶ ταυτόχρονα ὀρθόδοξο-εκκλησιαστικὸ του στίγμα. Συμμετέσχε ἐπίσης σὲ ἀρκετοὺς διαχριστιανικοὺς Θεολογικοὺς Διαλόγους, ὅπως λ.χ. τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τοὺς Ἀγγλικανοὺς καὶ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Ὁμοίως μετέσχε καὶ σέ (διορθόδοξες) προπαρασκευαστικὰς Ἐπιτροπὰς γιὰ τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο. Τέλος, ὑπῆρξε μέλος σὲ διάφορες Ἐπιτροπὰς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Συνέγραψε πάνω ἀπὸ 18 βιβλία καὶ πανεπιστημιακὰ ἐγχειρίδια, περισσότερα ἀπὸ 270 ἐπιστημονικὰ ἄρθρα, βιβλιοκρισίες, χρονικὰ καὶ νεκρολογίες, πάνω ἀπὸ 210 λήμματα σὲ Ἐγκυκλοπαίδειες καὶ Λεξικά, ἐνῶ εἶχε ἐπιμεληθεῖ μεταφράσεις πατερικῶν κειμένων, βιβλίων ξένων συγγραφέων καὶ Πρακτικὰ Συνεδρίων. Μὲ τὶς προσπάθειές του καὶ τὴ συνεργασία τῶν Καθηγητῶν Ἰω. Καραβιδόπουλου, Ἰω. Γαλάνη καὶ Π. Βασιλειάδη, ἢ νεοελληνικὴ μετάφραση τῆς Καινῆς Διαθήκης ποὺ εἶχαν καταρτίσει οἱ ἴδιοι (μαζὶ μὲ τοὺς Σ. Ἀγουρίδη καὶ Β. Στογιάννο), γιὰ λογαριασμὸ τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλικῆς Ἐταιρίας, ἔλαβε τὸ 1989 τὶς εὐλογίες τῶν ἐλληνοφώνων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Σπουδαία ἐπίσης ὑπῆρξε ἡ συμβολὴ του στὴν παραγωγή ντοκυμαντέρ καὶ ἄλλων ταινιῶν, γιὰ τὴ γερμανικὴ κυρίως τηλεόραση, ὀρισμένα ἐκ τῶν ὁποίων κατέληξαν νὰ γίνουν βιβλία εἰσαγωγῆς ἑτεροδόξων καὶ ἑτεροφώνων στὴν Ὀρθοδοξία.

Ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς διακρινόταν γιὰ τὸ διδακτικὸ του χάρισμα καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸ του ἦθος, γιὰ τὴν πολυμέρεια καὶ τὴν πρωτοτυπία τῆς σκέψης του, γιὰ τὸ μελίχιο τοῦ χαρακτήρα του, τὴν παρρησία καὶ τὸ θάρρος τῆς γνώμης του. Συνδύαζε πάντοτε τὴ βιβλικὴ ἐρμηνεία μὲ τὴ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πνεῦμα τῶν Πατέρων. Παράλληλα προσπαθοῦσε νὰ διατηρεῖ τὴν ἰσορροπία μεταξὺ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος, τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ διαχρονικοῦ, τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐρμηνευτοῦ.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ε.Κ.Π.Α., ἰδιαίτερος δὲ τὸ Τμῆμα Θεολογίας καὶ ὁ Ἑρμηνευτικὸς του Τομέας, καθὼς ἐπίσης ἡ ἑλληνικὴ θεολογικὴ ἐπιστῆμη καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία γενικώτερα, χρεωστοῦν πάρα πολλὰ στὸ ἐρευνητικὸ καὶ τὸ διδακτικὸ ἔργο τοῦ Καθηγητοῦ Γεωργίου Γαλίτη, στὰ ἐπιστημονικὰ δημοσιεύματα καὶ στὶς γεμάτες ἔμπνευση Εἰσηγήσεις καὶ συζητήσεις του, στὸν διακριτικὸ του λόγο καὶ τὶς εὐτολμες (καθότι τεκμηριωμένες) θέσεις του, στὴν εὐρύτητα τῶν πνευματικῶν του ὀριζόντων, στὴν εἰλικρινῆ ἀγάπη του πρὸς τὶς νέες καὶ τοὺς νέους συναδέλφους, στοὺς δρόμους ποὺ ἀνοιξε στὴ μελέτῃ τῆς Γλώσσας τῆς Καινῆς Διαθήκης, τῆς Εἰσαγωγῆς καὶ τῆς Ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης, τῆς Θεολογίας, τῆς Ἑρμηνευτικῆς καὶ τῆς Μεταφραστικῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα τῆς Θεολογίας ὡς ἐκκλησιαστικῆς μαρτυρίας, προσευχητικῆς ἐμπειρίας καὶ ἀσκήσεως διαλόγου.

Μὲ τὸ ἔργο καὶ τὴ διδασκαλία του, πιὸ συγκεκριμένα, ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος: πρῶτον, προέβαλε τὶς ἰδιαιτερότητες τῆς Ἑλληνιστικῆς Κοινῆς καὶ τοῦ προχριστιανικοῦ πνευματικοῦ βίου· δεύτερον, προέβη σὲ εὐστοχες ἐξηγητικὲς παρατηρήσεις, ἀποσαφήνισε δυσερμήνευτους ὅρους καὶ χωρία ἀπὸ ὀλόκληρη τὴν Καινὴ Διαθήκη, ἐρμήνευσε δὲ τὶς Ποιμαντικὲς Ἐπιστολές, προσφέροντάς μας ἕνα ὑποδειγματικὸ ἐρμηνευτικὸ Ἰπόμνημα τῆς πρὸς Τίτον Ἐπιστολῆς· τρίτον, ἐνεπλούτισε πολλαπλῶς τὴν Ἑρμηνεία καὶ τὴ Θεολογία τῆς Καινῆς Διαθήκης, καθὼς ἐπεχείρησε νὰ γεφυρώσει τὴν πατερικὴ ἐρμηνευτικὴ καὶ θεολογικὴ παράδοση μὲ τὴ σύγχρονη βιβλικὴ ἐπιστῆμη, νὰ συνδέσει τὴν ὀρθόδοξη αὐτοσυνειδησία μὲ τὸ οἰκουμενικὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ, νὰ ἀρμόσει τὸ κείμενο τῆς Γραφῆς μὲ τὴ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων τοῦ σήμερα.

Ἐνδεικτικὴ εἶναι ἡ ὑπενθύμισή του ὅτι ἀκόμη καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀσκήσαν τὴ δική τους «ἀπομύθευση» στὰ βιβλικὰ κείμενα, κατορθώνοντας πολὺ συχνὰ νὰ ὑπερβαίνουν τὴ στείρα παραδοσιοκρατία καὶ τὸν σχολαστικὸ ψευδορθολογισμό. Ἰπ' αὐτὴν τὴν ἔννοια, ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς ἐρμηνεῖες τοὺς μοιάζουν σήμερα πολὺ πιὸ μοντέρνες ἀπὸ ὅ,τι γενικῶς νομίζεται, ἡ δὲ γλῶσσα τοὺς (ποὺ δὲν συνιστᾷ ἀπολυτοποίηση καμμιάς μεθόδου) εἶναι πολὺ πιὸ ἀνοικτὴ στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο ἀπὸ ὅ,τι ψευδευσεβῶς καὶ φοβικὰ ἀποκρουστικῶς προβάλλουν –κατὰ καιροῦς– «ἐπαγγελματίες» τῆς Παραδόσεως.

Χαρακτηριστική εφαρμογή τῶν ὡς ἄνω προϋποθέσεων εἶναι ἡ ἔμφαση τοῦ ἑρμηνευτοῦ Γ. Γαλίτη: α) σὲ μία θεολογία τῆς Σαρκώσεως, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία κέντρο τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως, τῆς λατρείας καὶ τῆς θεολογίας, τῆς ἀφηγηματικῆς καὶ τῆς ἑρμηνευτικῆς ἢ μεταφραστικῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ πρόσωπο τοῦ σαρκωθέντος Λόγου· β) στὴν προτεραιότητα τοῦ διαλόγου καὶ τῆς καταλλαγῆς, ἢ ὁποία θεμελιώνεται στὴ θεία Οἰκονομία, στὸ μυστήριο τῆς Κενώσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς λειτουργίας τῶν χαρισμάτων καὶ γ) σὲ μία ἀντι-μανιχαϊστικὴ θεώρηση τῆς ὕλης, μία «θεολογία τῆς ὕλης», ὅπως ὁ ἴδιος προσφυῶς τὴν ἀποκαλοῦσε, ἢ ὁποία ἔχει ὡς βάση τὴ διάκριση μεταξὺ κτιστοῦ καὶ Ἀκτίστου ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν ἐν Χριστῷ πρόσληψη τοῦ κόσμου πρὸς ἀνακαινισμό καὶ κοινὸ ἁγιασμό ἀφ' ἑτέρου.

Ἡ βαθειὰ ἐκκλησιαστικο-θεολογικὴ του συνείδηση, μαζί μὲ τὴ στέρεη ἱστορικο-φιλολογικὴ του ὑποδομῆ, ἢ μικρασιατικὴ του ἀνοικτοσύνη, ἢ ἐμπειρία του ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, ἀπὸ τὰ παγκόσμια, τὰ διορθόδοξα καὶ τὰ διαχριστιανικά, τὸ ἀδιάπτωτο ποιμαντικὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ ὅ,τι συνέβαινε στὴν πατρίδα του ἀλλὰ καὶ στὸν κόσμον ὁλόκληρον, ἢ ἀφοσίωσή του στὴν ἔρευνα καὶ τὴ συνεργασία, ἢ ἀγάπη του γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὸν πολιτισμό, γιὰ τὴν πατερικὴ καὶ τὴ γνήσια φιλοκαλικὴ παράδοση, γιὰ τὴ σύγχρονη Ψυχολογία καὶ Παιδαγωγικὴ, τέλος δὲ τὸ συνεπὲς ἀκαδημαϊκὸ καὶ τὸ ἀκραιφνὲς ἐκκλησιαστικὸ του ἦθος συνιστοῦν φάρους ζωντανῆς καὶ ἀγαθῆς μνήμης γιὰ ἐμᾶς ποὺ τὸν ζήσαμε ὡς μαθητὲς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς ἐπόμενες θεολογικὲς γενεές. Ἀποτελοῦν εὐλογημένη παρακαταθήκη γιὰ τὴ φιλτάτη του οἰκογένεια, γιὰ τὶς τρεῖς ἀγαπημένες θυγατέρες τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς Ζαφειρίας μετὰ τῶν συζύγων τους, τὰ δεκατρία ἐγγόνια καὶ τὰ μέχρι στιγμῆς ἑπτὰ δισέγγονά τους.

Ἐκ μέρους τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Ε.Κ.Π.Α, τῆς Θεολογικῆς του Σχολῆς (ποὺ ἐκπροσωπεῖται διὰ τοῦ Κοσμήτορος αὐτῆς) καὶ τοῦ Τμήματος Θεολογίας, τολμῶ νὰ ἐκφράσω τὴν εἰλικρινῆ εὐγνωμοσύνη καὶ τὴν ἐν Πνεύματι ἀγάπη ὅλων μας πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ μεθισταμένου πλέον «εἰς νομάς αἰώνιους». Καὶ τολμῶ νὰ μεταφράσω τὰ κοινὰ μας αἰσθήματα καὶ νοήματα σὲ μία βαθειὰ καὶ θερμῇ εὐχῇ:

Ὁ Κύριος ὅλων νὰ ἀναπαύει τὸν κεκοιμημένο διδάσκαλον ἐν Χώρα Ζώντων καὶ νὰ χαρίζει τὴν κραταιὰ παρηγορίαν του στοὺς «περιλειπομένους», ἀγαπημένους συγγενεῖς, φίλους καὶ μαθητὲς του. Ἀμήν.